

skolerne ikke kunde rumme disse Elever. Det er jeg ganske klar over, men saa sagde den højtærede Minister, at vi savnede Lærerkrafter, men jeg synes, at i et Land, der som Danmark har saa rige Muligheder for at uddanne saadanne Lærerkrafter netop gennem Folkehøjskolen og Seminarierne, var der meget ringe Grund til at blive ved at køre paa den gamle Metode og at holde sig fra at forsøge noget nyt og, efter min Mening, bedre. Som jeg udtalte, da jeg sidst havde Ordet, tænker jeg mig, at vi nu efter almen-skelig Beregning staar overfor en saadan Verdenssituation, at vi vil faa nogle Aar til at gennemføre en saadan Ordning af vort Værn, saa den Begrundelse, den højtærede Forsvarsminister kom med, at vi ikke kunde praktisere disse Teorier paa Grund af Mangel paa Lærerkrafter, kan jeg ikke anerkende.

Jeg skal, som jeg sagde sidst, slet ikke komme ind paa den store udenrigspolitiske Debat; det, der for mig har Interesse, er, om vi kunde skabe en forsvarlig Ordning af vort Værn, men jeg skal ganske kort henvende mig til det ærede Medlem Hr. Pürschel, der jo paa sin sædvanlige elskværdige Maade fortalte mig, at han forstod ikke, hvad jeg havde tænkt mig, og han havde endogsaa det glade Haab, at jeg ikke selv havde nogen egentlig Mening om, hvad jeg stod og talte om. Jeg har nu aldrig næret det forfængelige Haab, at jeg skulde kunne gøre det ærede Medlem Hr. Pürschel noget som helst begribeligt, og skulde det endelig lykkes mig at gøre det ærede Medlem personlig saa meget forstaaeligt, tror jeg alligevel, at det ærede Medlem har en Parole fra sit Parti, og den følger han, ganske uanset, hvilke indre Bevægelser der maatte røre sig i ham. Nu har jeg den Opgave at tale Erhvervenes Sag ganske i Almindelighed, det ærede Medlem derimod har det paa sin Kappe at tale Krigserhvervets Sag, og den Fornøjelse misunder jeg ham ingenlunde, den skal han faa Lov til at være alene om for mig i alt Fald.

Jeg skal til Slutning kun sige, at vi kan ikke opgive den Opfattelse, at en Ordning af vort Værn, der gaar udenom Fler-tallet i vort Folk, vil ikke blive en endelig Ordning, det vil blive en upopulær Foranstaltning, der til enhver Tid vil skabe Strid i vort Folk. Derfor henstiller jeg endnu en Gang til den højtærede Regering, om ikke just at nedsætte en Kommission, saa dog i hvert Fald at gøre sin Indflydelse gældende i det Udvalg, der nu vil blive nedsat, saa at man undersøger de Tanker, der ligger til Grund for Pædagogernes

Forslag, og prøver paa, om der ikke dér ligger en Mulighed for at skabe noget, der efter vore Forhold kan blive anvendeligt.

A. C. Meyer: Man har kaldt den Sag, som det høje Ting har beskæftiget sig med i saa mange Møder, for Danmarks Livssag. Det tør vel heller ikke bestrides, at der har været stærk Lidenskab baade i Forsvaret for, hvad der mentes at vedrøre Danmarks Livssag, og i Angrebene paa denne Opfattelse. Men jeg tror ikke, man vover at sige, at disse Lidenskaber er til Stede nu i samme Grad som f. Eks. i 80erne og 90erne og sidst, da vi behandlede Forsvarslovene af 1909. Stemningen er blevet betydeligt mere afkølet nu, end man skulde have forventet, og det af den ganske simple Grund, at Verdenskrigen aabenbart har lært os alle en hel Del, har overbevist os om, at saaledes som man saa paa Sagerne for en Menneskealder eller kortere siden, saaledes kan man ikke se paa dem mere.

Nu har man fra konservativ og fra Venstres Side navnlig rettet den Bebrejdelse imod Socialdemokraterne, at de har taget fejl, hvorimod man synes at være fuldt paa det rene med, at man ikke selv har taget fejl. Det er dog vistnok at være en lille Smule for øm mod sig selv; naar man mener, at de Principper og Teorier, man tidligere opretholdt, har staaet deres Prøve ogsaa under Verdenskrigen. Thi det aller-væsentligste af det, der ikke stod sin Prøve, var nemlig selve den væbnede Fred, til Opretholdelsen af hvilken ogsaa det danske Samfund har ydet sine betydelige Bidrag, saa store, at paa et vist givet Tidspunkt mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{3}$ af den danske Statshusholdnings Indtægter gik til Militærvæsenet. Disse Rustningsudgifter har været en saadan Tyngge for alle civiliserede Lande, at man omkring Aaret 1909 opgav Antallet af Soldater i Europa i den staaende Hær til over 4 Millioner og Udgifterne til Militærvæsenet, direkte og indirekte, til ca. 17 Millarder om Aaret. Ligeoverfor saa voldsomt tyngende Udgifter og et saadant Opbud følger det af sig selv, at Samfundenes Foretagsomhed maatte lammes, og at Frasen om, at man var i Stand til ved den væbnede Fred at opretholde Freden, viste sig som en Umulighed.

At fremhæve dette er langt, langt vigtigere end at tale om Socialdemokraternes Mangel paa Evne til at forhindre Krigen, men her har man fra begge Lejre, baade det konservative Folkepartis og Venstres, været yderst ivrig for at paavise, at Socialdemokraterne ingenting havde gjort.